

แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

Guidelines for the administration of elementary moral schools in Uthai Thani Province

จิรวัดน์ สวรรคโลก^{1*}, สุพัฒน์นา หอมบุปผา², สาธกร ทรัพย์รวงทอง³
Jirawat Sawankalok^{1*}, Supattana Hombuppha², Satorn Subruangthong³

^{1,2,3}ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
^{1,2,3}Master of Education Program in Education Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University
Corresponding author's e-mail: Sawankalok.aom19@gmail.com^{1}, supattana.h@nsru.ac.th²,
satorn.s@nsru.ac.th³

Received: December 22, 2024

Revised: February 10, 2025

Accepted: February 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา เพื่อหาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา และเพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 401 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อม มีระดับปัญหาสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาเป็นด้านนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และระดับปัญหาต่ำสุด คือ ด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา ทั้ง 6 ด้าน คือ 2.1) ด้านผู้บริหาร ควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาล 2.2) ด้านครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อความรับผิดชอบงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม 2.3) ด้านนักเรียน ควรจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรม 2.4) ด้านสภาพแวดล้อม ควรจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น และปลอดภัย 2.5) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้โอกาสทุกกลุ่มร่วมกันพัฒนา Best Practice โรงเรียนคุณธรรม 2.6) ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เตรียมความพร้อมของการปฏิบัติงาน รับฟังความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียน

คุณธรรมระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารงาน, โรงเรียนคุณธรรม, แนวทางการบริหาร

Abstract

The objectives of this research were to study the problems in moral school administration at the primary education level to find guidelines for moral school administration at the primary education level, and to evaluate the guidelines for moral school administration at the primary education level. The sample group consisted of 401 administrators and teachers of elementary moral schools in Uthai Thani Province. The research instruments were questionnaires using a 5-point rating scale, focus group discussion records, and an evaluation form for moral school administration guidelines at the primary education level. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that: 1) The level of administration problem of elementary moral schools in Uthai Thani Province overall was at the moderate level. When considering each aspect, it found that environmental aspect had the highest problem level at the moderate level. Followed by the student was at the moderate level. And the lowest problem was administrators at a low level. 2) Guidelines for the administration of elementary moral schools all 6 areas were 2.1) administrators should follow the principles of educational institution administrators with the principles of good governance. 2.2) Teachers and personnel should appoint the committee to take responsibility for the moral school project. 2.3) Student should manage school curriculum or teaching and learning that integrates Buddhism. 2.4) Environment should provide a clean, shady, and safe environment. 2.5) Participation process should provide an opportunities for all groups to jointly develop Best Practices for moral schools. 2.6) Plans to promote morality and ethics should prepare for work, listening for the progress of work and giving advice and suggestions. 3) The results of the evaluation of guidelines for administration of elementary moral schools overall, in terms of accuracy, suitability, feasibility was a high level, and usefulness was a highest level.

Keywords: administration, moral schools, administrative guidelines

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ดังนี้ มาตรา 9 (3) ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา และมาตรา 10 การจัดการศึกษานั้น รัฐให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบ นอกกระบบ และตาม

อัยยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับทุกประเภทการศึกษา มาตรา 12 นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บุคคล ครอบครัวยุ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และในมาตรา 24 ยังกล่าวถึงการจัดการเรียนรู โดยมีสาระสำคัญว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะกระบวนการคิด ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553)

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในด้านการสร้างความได้เปรียบในตลาดที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการศึกษาของประเทศไทยจะมีจุดแข็งอยู่หลายด้าน แต่การศึกษาไทยยังต้องเผชิญกับปัญหามากมาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวมิใช่ปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรหรืองบประมาณ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยมีการทุ่มงบประมาณไปในเรื่องการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประเทศข้างเคียง และที่เด็กไทยมีชั่วโมงการเรียนสูงกว่าประเทศข้างเคียง แต่ผลการสอบวัดคะแนน PISA และ TIMSS ของเด็กไทยโดยเฉลี่ยก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงเท่าที่ควร ฉะนั้นปัญหาที่แท้จริงของระบบการศึกษาไทยจึงเป็นเรื่องของการขาดประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรในระบบการศึกษา (ปริศนา เพชรบุรณิน, 2556) การพัฒนาประเทศต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาคน การพัฒนาคนเริ่มต้นที่การให้การศึกษา เพราะเชื่อว่าการศึกษายช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะเจตคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม นำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก แต่เมื่อหันมองการจัดการศึกษาไทยกลับไม่ไปในทิศทางเดียวกัน การศึกษาที่มีคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงคนไปในทางที่ดีกว่าได้ เพราะการศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม (education is growth) และทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตคน การศึกษาสามารถจัดคนเข้าสู่อาชีพตามความถนัดและความสนใจได้ การศึกษารสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ทนต่อเหตุการณ์ และแก้ปัญหาสังคมประเทศและโลกได้ (เกษมา ศรีสุวรรณ, 2556)

สถานศึกษาเป็นองค์กรสำคัญแห่งหนึ่งของสังคม ทำหน้าที่พัฒนาคนหรือพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ให้เหมาะสมตามวัยและเต็มเต็มตามศักยภาพ และต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ตนเองมีส่วนร่วมอยู่แล้ว นำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตให้ดีขึ้น ดังนั้นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง การบริหารวิชาการเป็นกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับด้านหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน งานด้านวัสดุ สื่อการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานนิเทศ การเรียนการสอน งานประชุมอบรมทางวิชาการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือกิจการทุกอย่างภายในสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนหรือหน่วยงานเกี่ยวกับการศึกษาส่วนงานอื่น ๆ นั้น เป็นงานเสริมให้งานวิชาการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญคอยกระตุ้นให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันปฏิบัติงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพของบุคลากรแสดงถึงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนที่จะส่งผลให้มีคุณภาพที่ปรารถนา ตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนถือว่าเป็นผู้ที่สืบบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต้องงานบริหารวิชาการ ถ้าทุกคนมีความตระหนักและเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาและมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการ

สอนเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมเป็นการง่ายที่จะทำให้นักวิชาการนั้นบรรลุเป้าหมายและนำความสำเร็จมาสู่สถานศึกษา (ศราวุธ ศรีสวัสดิ์, 2562)

การบริหารงานในสถานศึกษาโดยทั่วไปมักประสบกับปัญหาขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การสอน เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอน สื่อที่มีอยู่ไม่ตรงกับเนื้อหา ขาดความหลากหลายและทันสมัย การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทชุมชน กระบวนการจัดการเรียนการสอนยังคงใช้วัตกรรมการเรียนการสอนแบบเดิม การวัดและประเมินผลด้วยเครื่องมือไม่หลากหลาย จากการศึกษาเพิ่มเติมพบข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาไทยด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน พื้นที่ตั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนในกรุงเทพมหานครและภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และโรงเรียนสาธิตและเอกชนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดทุกด้าน ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่เศรษฐกิจต่ำมีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาไทยมีความแตกต่างตามสภาพภูมิเศรษฐกิจสังคมของประเทศ (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2554) นอกจากนี้ปัญหาคณาจารย์ การศึกษาไทยที่ตกต่ำอยู่ที่กระบวนการบริหารจัดการ (process) เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอน รองลงมาเป็นเรื่องของทรัพยากร คุณภาพของตัวป้อน หรือตัวเด็กเอง สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ชุมชน และสังคมโดยรวม ประเด็นสำคัญที่สุดอยู่ที่กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียนว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใด เหมาะสม เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวิจัยเพื่อปรับปรุงวิธีการในปัจจุบัน และการแสวงหานวัตกรรมเพื่อเปิดทางไปสู่วิธีการใหม่ ๆ โดยมีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน (ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์, 2558)

จังหวัดอุทัยธานีได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีโรงเรียนเข้าร่วม 72 โรงเรียน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 1 ดาว และเขต 2 มีโรงเรียนเข้าร่วม 59 โรงเรียน กระจายตั้งแต่ระดับ 1-4 ดาว จากผลการประเมินระดับประเทศพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ระดับ A (very good) คิดเป็นร้อยละ 56.44 อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาด้านความเข้าใจในกระบวนการประเมิน การพัฒนาศักยภาพครู การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และการใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ส่งผลให้การดำเนินงานในบางพื้นที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวที่พบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี ตามกรอบมาตรฐานโรงเรียนคุณธรรมนั้น ประกอบด้วย 6 มาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านนักเรียน 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม มาใช้เป็นแนวทางในการหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี และสถานศึกษาใกล้เคียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหาร ครู บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา โดยการจัดสรรทรัพยากรด้านต่าง ๆ ทั้งบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ความสำคัญของการบริหารการศึกษา มีความสำคัญใน 2 ระบบหลัก คือ ระบบงาน (ทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต เช่น เงินทุน วัสดุอุปกรณ์) และระบบคน (ทรัพยากรบุคคล) โดยผู้บริหารต้องประสานทั้งสองระบบให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่กลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม คุณธรรมและค่านิยม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2562) กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่

4.1 การบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นโดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพร้อมส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.2 การบริหารงบประมาณเน้นการจัดทำแผนงบประมาณและแผนปฏิบัติการใช้เงินตามแผนงานและโครงการ บริหารการเงินอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและครุภัณฑ์ตามระเบียบราชการ พร้อมทั้งควบคุมดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.3 การบริหารงานบุคคลจะครอบคลุมการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งให้เหมาะสมกับภาระงาน การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการ มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านการอบรม สัมมนา และศึกษาดูงาน ตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงานและการเลื่อนขั้นเงินเดือนอย่างเป็นธรรม

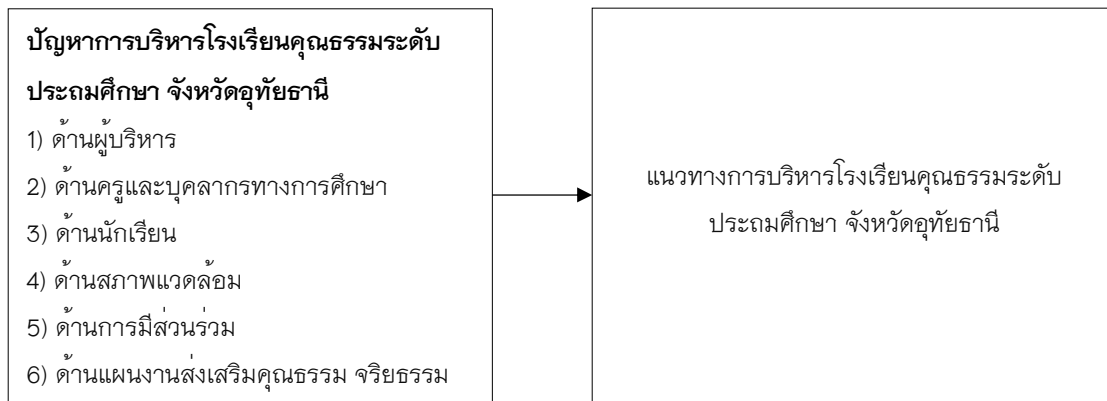
4.4 การบริหารทั่วไปเน้นการประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอกเพื่อพัฒนาเครือข่ายการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาสู่สาธารณชน

กล่าวโดยสรุป ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารวิชาการที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การบริหารงบประมาณที่เน้นการบริหารการเงินและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานบุคคลที่ครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพบุคลากร และการบริหารทั่วไปที่สนับสนุนงานด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ตามขอบข่ายทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา ที่ประสบปัญหา 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) ด้านนักเรียน 4) ด้านสภาพแวดล้อม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยผสมผสาน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 131 คน และครู จำนวน 1,237 คน ของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี รวมจำนวน 1,368 คน

1.2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 99 คน และ จำนวน 302 คน รวมจำนวน 401 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ส่วนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัยสำหรับ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงาน ปัญหาการปฏิบัติงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้ 5 หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย และ 1 หมายถึง ปัญหาการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วน เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นแบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะแบบประเมินเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นแบบประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีลักษณะแบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อย ที่สุด และเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากคณะครู ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น กลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้กลุ่มเป้าหมายใช้ แพลตฟอร์ม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับมา จำนวน 401 ชุด นำไปวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป และดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนมกราคม 2567 ถึง 30 มิถุนายน 2567 รวมระยะเวลา 6 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการ คำนวณค่าสถิติต่าง ๆ มีขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจง ความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับปัญหาการปฏิบัติงาน โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี วิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 การหาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ข้อมูลจากการสนทนา กลุ่ม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา

4.4 การประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี วิเคราะห์โดยหา ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

ลำดับ	ปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1	ด้านผู้บริหาร	1.89	.63	น้อย
2	ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา	2.06	.50	น้อย
3	ด้านนักเรียน	2.56	.49	ปานกลาง
4	ด้านสภาพแวดล้อม	2.62	.54	ปานกลาง
5	ด้านการมีส่วนร่วม	2.55	.54	ปานกลาง
6	ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	2.54	.55	ปานกลาง
ภาพรวม		2.37	.42	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = .42) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อม มีระดับปัญหาสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .54) รองลงมาเป็นด้านนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = .49) และระดับปัญหาต่ำสุด คือ ด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.89$, S.D. = 0.63)

ตาราง 2 ผลการประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับ ประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านผู้บริหาร	4.43	.43	มาก	4.07	.51	มาก
ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา	4.31	.52	มาก	4.22	.56	มาก
ด้านนักเรียน	4.29	.49	มาก	4.00	.61	มาก
ด้านสภาพแวดล้อม	4.32	.61	มาก	4.05	.66	มาก
ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม	4.24	.56	มาก	4.01	.64	มาก
ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.28	.59	มาก	4.14	.56	มาก
ภาพรวม	4.31	.29	มาก	4.08	.42	มาก

จากตาราง 2 พบว่า แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมมีความถูกต้องภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .29) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .43) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .56) ส่วนด้านความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .42) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .56) รองลงมาคือ ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .61)

แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมประกอบด้วย 6 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านผู้บริหารที่ต้องศึกษาและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเป็นธรรมพร้อมทั้งนิเทศติดตามและสร้างขวัญกำลังใจ ด้านครูและบุคลากรที่ใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือพัฒนาและสร้างความสามัคคี ด้านนักเรียนที่เน้นการบูรณาการพุทธธรรมและใช้หลัก "สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น" ร่วมกับผู้ปกครอง ด้านสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนา ศิล สมาธิ ปัญญา ให้ความสะดวกและปลอดภัย ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมที่สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนา Best Practice และด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรมที่มีการจัดทำแผน กิจกรรม และถอดบทเรียนตามบริบทของโรงเรียน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายเพิ่มเติมดังนี้

1) ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนมากนัก การบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ทางวินัยยังไม่มีความเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตเมธ อนุโพธิ และคณะ (2565) ได้วิจัยเรื่อง

การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายผลรายด้าน ได้ดังนี้

1.1) ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมด้านผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม ทำให้การขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และการขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการร่วมกันกำหนดแนวทางและดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา และสภาพร ชันโต (2563) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อย

1.2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรม ได้รับการอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้ความสำคัญกับงานในหน้าที่ครู และบุคลากรฯ เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา และสภาพร ชันโต (2563) พบว่า สภาพปัญหาโรงเรียนคุณธรรมอยู่ในระดับน้อย

1.3) ด้านนักเรียน พบว่า ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและค่านิยม ทำให้การปลูกฝังคุณธรรมทำได้ยากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ผาดโสง (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4) ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีโรงอาหาร ห้องน้ำ ที่จอดรถ มีความสะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย มีบริเวณหน้าเสาธง สนามเด็กเล่นสนามกีฬา สวนหย่อม และแปลงเกษตร มีความสะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ผาดโสง (2562) พบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.5) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า ระดับปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานีมีส่วนร่วมทั้งองค์กรภายนอกอื่น ๆ ในการเสริมสร้างคุณธรรมให้นักเรียนมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ผาดโสง (2562) พบว่า สภาพการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงของการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.6) ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ระดับปัญหาการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี มีกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมประจำสัปดาห์/ประจำเดือน กิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ สถานศึกษามีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นสื่อในการส่งเสริมคุณธรรมเป็นประจำ โดยสอดคล้องกับบริบท หรือ วิถีชีวิต วิถีปฏิบัติของนักเรียน จึงส่งผลให้เกิดปัญหาใน

ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตเมธ อุ่นโพธิ์ และคณะ (2565) พบว่า สภาพปัญหาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเงือก อยู่ในระดับปานกลาง

2) แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

2.1) ด้านผู้บริหาร โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ทางวินัยของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง และผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นโยบายมีความชัดเจน ยึดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ มีโครงสร้างที่ดี มีข้อมูลในการตัดสินใจบริหารจัดการอยู่บนพื้นฐานของธรรมาภิบาล

2.2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาควรสร้างการรับรู้ความเข้าใจได้รับผิดชอบงาน มีความเหมาะสม และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการและกิจกรรมตามโครงการ ควรเสริมแรงเชิงบวกที่ผู้บริหารเลือกใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานีได้นำแนวทางในการปฏิบัติมาปรับใช้ในส่วนของการจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความรัก ความสามัคคีของสมาชิกในสถานศึกษา

2.3) ด้านนักเรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมกันจัดหลักสูตรสถานศึกษา หรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความมีวินัย รับผิดชอบในหน้าที่ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน ควรร่วมกันบูรณาการทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานีร่วมกันกำหนดบทลงโทษนักเรียนไว้อย่างเหมาะสมสำหรับนักเรียนที่ไม่มีความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ผาดโสง (2562) พบว่า แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรมในการสร้าง ครูและนักเรียนแกนนำ พัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

2.4) ด้านสภาพแวดล้อม โดยสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น มีความสะอาดเรียบร้อย และปลอดภัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานีได้จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา และสถาพร ชันโต (2563) พบว่า แนวคิดโรงเรียนคุณธรรม หลักโลกบาลธรรม และการบริหารโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น มีความสะอาดเรียบร้อย

2.5) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กิจกรรมครอบครัวคุณธรรมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้านคุณธรรมเพื่อขยายผลไปยังชุมชน ควรศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านคุณธรรมกับชุมชนเพื่อนำมาปรับใช้ในโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานีมีการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรม ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนด้านคุณธรรมกับชุมชนเพื่อนำมาปรับใช้ในโรงเรียน

2.6) ด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรมหน้าเสาธงที่เหมาะสมกับวัน และเวลาของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานีร่วมกันเตรียมความพร้อมของการปฏิบัติงาน รับฟังความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบท หรือ วิถีชีวิต วิถีปฏิบัติของนักเรียน

3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า แนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี โดยภาพรวมแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม จังหวัดอุทัยธานี มีความถูกต้องอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนสาร บัลลังก์ปัทมา และสถาพร ชันโต (2563) พบว่า ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากเอกสาร สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญได้ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนคุณธรรมมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหาร ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนักเรียน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม และด้านแผนงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
2. แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารต้องเข้าใจกฎระเบียบและนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ครูต้องบูรณาการคุณธรรมในการสอนโดยใช้หลัก “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” การพัฒนาสภาพแวดล้อมต้องเอื้อต่อการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรม ต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งครอบครัว ชุมชน และองค์กรภายนอก
3. ความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมขึ้นอยู่กับที่มีแผนงานและโครงการที่ชัดเจน การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาปรับปรุง
4. การประเมินแนวทางการบริหารพบว่ามีความเป็นประโยชน์สูงสุด แสดงให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และหลักเกณฑ์ทางวินัยด้วยความเป็นธรรมอยู่เสมอ
- 1.2 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารับผิดชอบ และให้ความสำคัญกับงานในหน้าที่ครู และบุคลากรฯ เป็นหลัก
- 1.3 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน
- 1.4 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีโรงอาหาร ห้องน้ำ ที่จอดรถ มีความสะอาดเรียบร้อย และปลอดภัย
- 1.5 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมกับองค์กรภายนอกอื่น ๆ ในการเสริมสร้างคุณธรรมให้นักเรียน
- 1.6 โรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมประชุมประจำสัปดาห์/ประจำเดือน กิจกรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและสภาพที่คาดหวังในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านเพศ ตำแหน่ง อายุ และระดับการศึกษา ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับประถมศึกษา ในจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียงกับ จังหวัดอุทัยธานีที่มีบริบทแตกต่างกันไป

เอกสารอ้างอิง

- กฤตเมธ อุโนโพธิ, สำเนา หมิ่นแจ่ม และสายฝน แสนใจพรม. (2565). การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบ้านหนองเจือกอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 10(1), 94–110.
- กษมา ศรีสุวรรณ. (2556). ปัญหาและแนวโน้มการศึกษาไทยในอนาคต. สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <http://toyphd2013.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>.
- เกรียงไกร ผาตโธสง. (2562). แนวทางการส่งเสริมการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา และสถาพร ชันโต. (2563). รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 6(2), 55–70.
- ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์. (2558). ยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย: การวิจัยช่วยได้จริงหรือ. *การประชุมทางวิชาการของคุรุสภา ประจำปี 2558 “การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษา”* 29 – 30 สิงหาคม 2558, หน้า 21–31. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ปริศนา เพชรบุรณิน. (2556). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กับสังคมไทย. *วารสารวิชาการปทุมวัน*, 3(7), 39–45.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 22 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก. หน้า 1–3.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4). (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 34 ก. หน้า 49–53.
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2554). *ครอบครัวและโรงเรียน ทุนส่วนเพื่อคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ศราวุธ ศรีสวัสดิ์. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.